

Εγκυκλοπαίδεια των Οχλήσεων #6

(Φεβρουάριος 1986)

Μετάφραση: Πριονιστήριο το Χρυσό Χέρι
(Αιγάλεω, Νοέμβριος 2022)

ABDERRAHMAN (ΑΜΠΝΤΕΡΑΧΜΑΝ)

Υπό τη μακρά διακυβέρνηση του Αμπντεραχμάν Γ' το χαλιφάτο της Κόρδοβα γνώρισε κατά τον 10^ο αιώνα τη λαμπρότερη ακμή του. Τα χρονικά μάς αναφέρουν ότι κατάφερε να διατηρήσει την εξουσία των Ομαγιαδών ενάντια στους χριστιανούς πρίγκιπες και τους μουσουλμάνους αντιπάλους του, και ότι κατά τη διάρκεια αυτής της εξαιρετικά ριψοκίνδυνης ζωής προστάτευσε τις τέχνες και τις επιστήμες και ίδρυσε την περίφημη ιατρική σχολή της Κόρδοβα¹.

Αυτή η εποχή είναι, τόσο για τον χριστιανισμό με την οριστική διάσπαση της Καρολίγγειας αυτοκρατορίας² όσο και για το Ισλάμ με την παρακμή των Αββασιδών, εκείνη του τέλους των νικηφόρων προσπαθειών να ενοποιηθούν και στις δύο πλευρές υπό ένα ενιαίο σκήπτρο οι λαοί που ζούσαν υπό την ίδια πίστη. Αυτή η καθήλωση σε μια μόνιμη εγκόσμια αταξία αποτελεί ένα από τα θεμέλια του κυρίαρχου αισθήματος του Μεσαίωνα που είναι εκείνο της επισφάλειας και της ματαιότητας όλων των επίγειων πραγμάτων.

Η ιδιαίτερη φύση της φεουδαρχικής εξουσίας όπου ο πρίγκιπας κυβερνά αδιαίρετα την επικράτειά του, όπου κατά συνέπεια η έκβαση της προσωπικής του ζωής παραμένει άρρηκτα συνδεδεμένη με εκείνη της διακυβέρνησής του και γίνεται αναγκαστικά το

¹ [ΣτΜ] Ο Αμπντεραχμάν Γ' (890 - 961) ήταν αρχικά εμίρης (912-929) και στη συνέχεια χαλίφης (929-961) του μουσουλμανικού σουνιτικού κράτους της Κόρδοβα που περιλάμβανε την Ιβηρική χερσόνησο και τμήμα της Βόρειας Αφρικής. Καταγόταν από τους Ομαγιαδες της Δαμασκού, των οποίων το χαλιφάτο καταλύθηκε το 750 από τους Αββασίδες της Βαγδάτης. Μέλη της δυναστείας των Ομαγιαδών κατέφυγαν στην Ανδαλουσία, όπου ίδρυσαν το εμιράτο (μετέπειτα χαλιφάτο) της Κόρδοβα το 756. Η αυτοαναγόρευση του Αμπντεραχμάν Γ' σε χαλίφη το 929 αμφισβητούσε την κεντρική εξουσία των Αββασιδών χαλίφηδων που είχε ήδη αποδυναμωθεί στο μεταξύ από φατριαστικές διαμάχες και διαιρέσεις της άτυπης ισλαμικής αυτοκρατορίας. Η διακυβέρνηση του χαλιφάτου της Κόρδοβα από τον Αμπντεραχμάν Γ' χαρακτηρίστηκε από σημαντικές στρατιωτικές επιτυχίες απέναντι στα χριστιανικά βασίλεια του Λεόν και της Ναβάρρα στον βορρά και απέναντι στο σιτικό χαλιφάτο των Φατιμιδών στον νότο, ενώ την ίδια περίοδο η Ανδαλουσία αναδείχθηκε σε ένα από τα σημαντικότερα οικονομικά και πολιτιστικά κέντρα της Δυτικής Ευρώπης.

² [ΣτΜ] Η Καρολίγγεια αυτοκρατορία (ή αυτοκρατορία των Καρολιδών) ιδρύθηκε με τη στέψη του Καρλομάγνου ως πρώτου αυτοκράτορα από τον Πάπα Λέοντα Γ' το 800 και περιλάμβανε σχεδόν το σύνολο των εδαφών της Δυτικής και Κεντρικής Ευρώπης. Μετά τον θάνατο του αυτοκράτορα Λουδοβίκου του Ευσεβούς (γιου του Καρλομάγνου) το 840 ακολούθησε μια περίοδος εσωτερικών συγκρούσεων μεταξύ των υποψήφιων διαδόχων του. Με τη συμφωνία της Βερντέν η αυτοκρατορία διασπάστηκε το 843 σε Δυτική, Ανατολική και Μέση Φραγκία που αποτέλεσαν τις βάσεις για τη δημιουργία των μελλοντικών κρατών της Γαλλίας, της Γερμανίας και της Ιταλίας αντίστοιχα.

πρότυπο για τους συγχρόνους του, μας απέφερε μια από τις ωραιότερες σκέψεις ενός ανθρώπου σχετικά με αυτό που ήταν η ζωή του: “Πενήντα χρόνια έχουν περάσει από τότε που έγινα χαλίφης. Πλούτη, τιμές, απολαύσεις, χάρηκα τα πάντα, εξάντλησα τα πάντα. Οι αντίπαλοί μου βασιλιάδες με υπολήπτονται, με φοβούνται και με ζηλεύουν. Όλα όσα επιθυμούν οι άνθρωποι μου αποδόθηκαν από τον ουρανό. Σε αυτό το μακρύ διάστημα φαινομενικής ευδαιμονίας, υπολόγισα τον αριθμό ημερών όπου ήμουν ευτυχισμένος: αυτός ο αριθμός ανέρχεται σε δεκατέσσερις. Θνητοί, από αυτό εκτιμήστε το μεγαλείο, τον κόσμο και τη ζωή.”

Αυτό που μας ενδιαφέρει σε μια τέτοια αντίληψη της ζωής, πέρα από την ιδεατή μορφή του φεουδάρχη πρίγκιπα και τα θέματα που προσιδιάζουν στον Μεσαίωνα, είναι βέβαια ο οικουμενικός χαρακτήρας που θα μπορούσαμε αβίαστα να ξαναβρούμε στον Σαίξπηρ ή στον Όμηρο και σε κάθε εποχή όπου οι άνθρωποι μπορούν ελεύθερα να παίζουν τη ζωή τους στο πλαίσιο της τυχαιότητας των περιστάσεων και να κρίνουν την έκβαση της δραστηριότητάς τους.

Φυσικά, αυτό αποκλείει αμέσως τη δική μας και κάποιες άλλες επίσης των οποίων αποτελεί την εκπτώχευμένη συνέχεια, και δεν θα μπορούσε κανείς να περιμένει κάποια σκέψη της ίδιας τάξης από τους ισχυρούς του καιρού μας. Με διάφορους τρόπους επιδεικνύουν την ίδια ανικανότητα για κάτι τέτοιο και άλλωστε καμία αναγκαιότητα δεν τους το επιβάλλει.

Τι θα μπορούσαν πράγματι να μας πουν οι διάφοροι κληρονόμοι του μουσουλμανικού μεγαλείου γι’ αυτό που υπήρξε η ζωή τους;

Ας μην είμαστε όμως πολύ σκληροί μαζί τους διότι αποτελούν για το μεσαιωνικό Ισλάμ ό,τι αποτελεί ο Γκορμπατσόφ για το πριγκιπάτο του Κιέβου ή ο Μιτεράν για το βασίλειο του Αγίου Λουδοβίκου³: τους άξιους αντιπροσώπους ενός ενοποιημένου κόσμου με τοπικές διαφορές όπου η απαξίωση του ανθρώπινου κόσμου συνοδεύει συστηματικά την αξιοποίηση ενός υλικού κόσμου που δείχνει τι αξίζει.

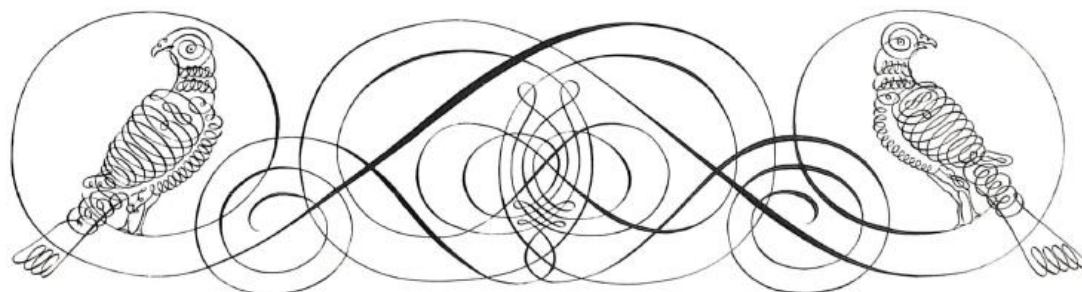
Το γεγονός ότι οι διευθύνοντες έχουν γίνει αυτό που είναι δεν μας ενδιαφέρει· δεν θα είναι ποτέ αρκετά άθλιοι για τα γούστα μας. Αυτό που μας απασχολεί πολύ περισσότερο είναι ότι η σημερινή οργάνωση της ζωής σύντομα δεν θα επιτρέπει πλέον να τίθενται τέτοιου είδους ερωτήματα ή μάλλον ότι δεν θα έχουν πλέον κανένα νόημα.

Αυτή η απλή διαπίστωση κρίνει μια εποχή διότι η εξαφάνιση αυτής της ελάχιστης συνείδησης του περάσματος του χρόνου, που απαγορεύει σε κάποιον την παραμικρή κρίση για τη ζωή του, απαγορεύει κατά συνέπεια οποιαδήποτε ευρύτερη κρίση για την πορεία αυτού του κόσμου, μια κρίση χωρίς την οποία καμία κοινωνία δεν μπορεί να αξιώνει τον έλεγχο της τύχης της. Αλλά αφού η δική μας έχει παραιτηθεί προ πολλού από αυτή την αξίωση και αναγνωρίζει πλέον ότι ελέγχεται μόνο από την αυτόνομη πορεία της οικονομίας και την “πρόδο” της, μπορεί κάλλιστα να απαλλαγεί από κάθε ικανότητα και από κάθε συναίσθημα που δεν είναι απαραίτητα γι’ αυτήν και, από αυτή

³ [ΣτΜ] Το πριγκιπάτο του Κιέβου (ή κράτος των Ρως του Κιέβου) ήταν μια χαλαρή ομοσπονδία σλαβικών φυλών της Ανατολικής Ευρώπης που ιδρύθηκε στα τέλη του 9^{ου} αιώνα και περιλάμβανε μεταξύ άλλων τα εδάφη των σημερινών κρατών της Ρωσίας, της Ουκρανίας και της Λευκορωσίας. Ο Λουδοβίκος Θ΄ ή Λουδοβίκος ο Άγιος υπήρξε βασιλιάς της Γαλλίας από το 1226 έως το 1270.

την άποψη, πρέπει να παραδεχτούμε ότι επιτυγχάνει μια αξιοσημείωτη αντιστοιχία μεταξύ των στόχων της και της παραγωγής του ανθρώπινου υλικού που τους είναι απαραίτητο. Γιατί αν ο Σταντάλ [Stendhal] μπορούσε ακόμα να μετρήσει τετρακόσιες ημέρες μεγάλων συγκινήσεων για μια ζωή τριάντα ετών⁴, ο άνθρωπος της εποχής μας θα δυσκολευόταν πολύ να προσδιορίσει τι είναι μια μεγάλη συγκίνηση. Η ύπαρξή του, κατ' εικόνα της κοινωνίας που υπηρετεί, δεν γνωρίζει πλέον ευτυχία και δυστυχία ως τον αναγκαίο ρυθμό κάθε ζωής αλλά ένα διαρκές αδιαφοροποίητο παρόν που διεκδικεί βλακωδώς την αιωνιότητα.

Μια τέτοια ζωή χωρίς ποιότητα έχει ως μοναδικό σκοπό την ίδια τη διάρκειά της και ως μοναδικό παρανοϊκό σχέδιο την απεριόριστη μεγέθυνσή της. Έτσι λέγεται συχνά ότι η διάρκεια της ζωής αυξάνεται, πράγμα που είναι αναμφίβολα αληθές και επίσης χωρίς καμία σημασία. Αυτή η απώλεια της πραγματικής ζωής με τον μοναδικό, επισφαλή, βιαστικό χαρακτήρα της πρέπει επίσης να καταπνίξει τη μόνη εμπειρία που διαφεύγει της επανάληψης ως κάτι ανάρμοστο και αδιόρατα σκανδαλώδες. Ο ίδιος ο θάνατος απομακρύνθηκε έτσι σε μια αφαίρεση, εκτοπίστηκε χωροταξικά σε νοσοκομεία και νεκροθαλάμους, έπαιψε να προσεγγίζεται άμεσα ως αρνητική αξία της ζωής και ως κύρωση του χρόνου για να γίνει αντικείμενο στατιστικής και είδηση στα μίντια. Σε αυτό το σημείο ταπείνωσης στον θάνατο και στη ζωή, καμία αντιστροφή δεν είναι δυνατή πέρα από μια κοινή βούληση να κάνουμε τον χρόνο δικό μας. Και αυτή η βούληση με τη σειρά της δεν μπορεί να βρει τη δύναμή της παρά μόνο στην άρνηση αυτού που υπάρχει. Μόνο με αυτό το τίμημα μπορεί αυτός ο κόσμος να είναι καλός για εκείνους που θα τον έχουν χρησιμοποιήσει δεόντως.

⁴ [ΣτΜ] “Η φιλοσοφία είναι η τέχνη της χαροποίησης: γι’ αυτό, ας αστειευόμαστε με τα πάντα· ας γελάμε με το καθετί. Αυτοί που συλλογίζονται τόσο πολύ και τόσο σοβαρά είναι οι πιο ψεύτικοι άνθρωποι· περνάνε τον χρόνο που θα έπρεπε να χρησιμοποιούν για να χαίρονται ψάχνοντας βασανιστικά τα μέσα για να χαρούν. Εξετάζοντας τη ζωή, βλέπουμε για παράδειγμα σε μια ζωή τριάντα ετών τετρακόσιες ημέρες μεγάλων συγκινήσεων, και ο εύθυμος χαρακτήρας δεν τις μειώνει. Ο εύθυμος άνθρωπος αισθάνεται όσο και ο σκυθρωπός (με εξαίρεση τους σπουδαίους ανθρώπους)· ο σκυθρωπός άνθρωπος βαριέται, τόσο ο ίδιος όσο και οι άλλοι.” (Σταντάλ, Επιστολή στην αδερφή του Πωλίν, 7 Ιουνίου 1804.).